

Terapist'in sakalı

BAŞAR BAŞARAN

Kibir kendi krallığında tebaa eder kendini beğenmiş. Hükümdar tek kişilik ülkesinin hem bilgesi hem de soytarısıdır. Yalnız kendine güler, kendine ağlar. Her sahnede başrol oynadığını zanneden bir aktörün gülünçlüğüne mahkûmdur. Tutkuyla önemsedığı var oluşu etrafındakilerde acımadan çok nefret uyandırır. Uzun sürmüş bir yaşamın kahrını çektiği. Varlıktan yokluğa düşmüşlerin zaten hiç olmadıklarını anladıkları andaki yoksulluğundan söz ediyorum. Ellerinde avuçlarında hiçbir gerçek kalmamıştır tutunacak. Kendilerini fark etmesi için dünyaya umutsuzca yalvarırlar. İstedikleri onları işitmez, işitenleri onlar istemez.

Kış Uykusu'nun Aydın Bey'i budur. Kadınların karşısında inandırıcılığını kaybeden bir erkeğin trajedisini yaşar. Övgüyü yitirecek yaşlanan bir narsistin kendi kibrinde boğuluşudur izlediğimiz. Büyük adam olmayı vadeden bir gençlikten geriye yerel bir gazetede köşe yazmak kalmıştır. Çoktan çürümüş bir tezdir Aydın. Kimsenin umurunda olmayan bir sütunda, kendi umurunda olmayan bir halktan bahsetmektedir. Bu haliyle bir "Yaban" bile değildir. Anadolu'da bir kolejli yalnızlığından çok daha fazla, öncülü olmayan bir önerme, bir tarih hatasıdır. Ablasından ve karısından bir çocuk gibi saygı dilebilir, göremedikçe çirkinleşir. Kendisini ciddiye aldırmanın tek yolu parası, o da babasından kalmıştır. Kim ona muhtaçsa üzerinde inayet silahını çekinmeden kullanır. Kendine sığınarlarda bile nefret uyandıran bir nadanlıktan bahsediyorum.

Yardımlı ulufedir, alkışı alaycıdır. Ne konuşsa aslında kendinden söz etmektedir. Sevgisiz bir kaybedenin herkesi kazandığına ikna etme acizine şahit oluruz. Olmamış erkek bir yere varmayan potansiyelinin hesabını kanadı kırdığı kadından sorar. Aldığı cevap daima suskunluktur. Çünkü adamın gözünün içine baka baka kurur böyle kadınlar. Ayakta ölürlər. Aydın bu ölü evinden ne kendi gidebilir artık, ne de kimseyi gönderebilir. Küsmüş bir kadının karanlığında küstüğü bir halkın ortasında yaşamaya mahkûmdur.

Nuri Bilge Ceylan karakterinin içinde böyle roman sanatına özgü bir incelelikle oyalanmış. Bittiği yerde yeniden açarak kalemi, kıvrım kıvrım iç dünyasında dolaşmış. Kendisini karşıtıyla karşıtaran varlığını izini aynı karakter-

Hiç şefkati yok Nuri Bilge'nin. Sevgisiz ve yabancı bana. Yetişkin bir batılı gibi tutuyor kamerasını çocuksu doğunun üzerine. Ne mazeretlerimiz umurunda, ne de bize bir şans verecek ümidi kalmış

lerde sürmüş. Sabırla yerleştirmiş onları Aydın Bey'in karşısına. Hiç acele etmemiş, zamanın ritmini umursamadan kendi ritmini dayatmış zamana. Gerçek bir sanat eseri nasıl olursa öyle, zamandan ve mekandan arı varlığa dair bir bilinçdışının peşine düşmüş. Kendi zihninde boğulan insanı oradan kurtarmadan, yol öğretmeden bütün soğukluğuyla izleyene göstermiş.

Bilerek soğuk dedim, zira hiç şefkati yok Nuri Bilge'nin. Sevgisiz ve yabancı bana. Yetişkin bir batılı gibi tutuyor kamerasını çocuksu doğunun üzerine. Ne mazeretlerimiz umurunda, ne de bize bir şans verecek ümidi kalmış. Üzerimdeki hırsızlama bakışını yakalayamıyorum bile. Fakat göz bebeklerinin titremediğini hissediyorum. Örtük, nesnel ve sevimsiz biri var odada biliyorum, göremiyorum. Onu bir türlü sevemiyorum. Bir çay koysam içmez, evime hep tok gelen bir misafir gibi Nuri Bilge, kapıya en yakın yerde oturuyor. Bir parça merhamet sızsa hikâyesinden dışımı kıracaktım. Bir parça insanı zaaf olsa, hani olmayacak bir aşkın naifliğine düşse bir karakterinin basını da hak

etmeden okşasa yok, yapmıyor. Belki bütün mahareti budur, evrensellik diyorlar, bilemiyorum. Bildiğim, ışıkları sonuna kadar yanan bir odada uyumak gibi Nuri Bilge'nin aydınlığı. Beyaz, kursesiz ama uykusuz. Ne kadar çatlağı varsa duvarların gösteriyor.

Yüzleşme diyor Batılı, itiraf diyor, ifşa diyor. Doğu acılarını faş etmiyor, gizliyor. Anlatmamaya büyütmemeye alışmış. Bu yüzden onlar hatırlattıkça biz unutuyoruz. Böyle dayanıyoruz yaşama ağrısına. Nefsi müdafaamız nişyan. Belki o yüzden bizim sanatımız değil roman. Zira kalbi yazanın bir yerde ayağına dolanıyor. Kayırıyoruz sevdiğimizizi, öfkelendiğimizde kantarın topuzu kaçıyor. Gerçekliğimiz öznelliğimizde yitiyor. Benim çocuğum yapmaz diyoruz, dememiştir diyoruz. Kötünün gözünün içine bakacak kadar büyümedik henüz. Roman yazacak kadar yaşlanmadık.

Oysa Nuri Bilge karakterlerini bir psikolog nesnellğinde ele alıyor. Kaç kilo kemik, kaç litre kan varsa çekiyor, geçiyor. Orhan Pamuk için yazmıştım bir zaman öncekinin ardından iz-

liyor yokuşu çıkan hamalı diye. İnip yardım etmeyi vazife edinmeden, hiç birimize değmeden, bir müşahit gibi aramızda geziyor. Nuri Bilge öz kardeşi Pamuk'un, aynı yerden övgü almaları tesadüf değil, zira bir akımın çocukları onlar. Feylesofça değil psikologca bir bakışın kıyısında artık sanat. Yeni dünyanın ilmi psikoloji çünkü. Alabilirdiğine bireyci bu dünyada başka bir bakışa yer yok Aynı eldivenle girişmişler otopsiye, cımbızla çıkarıyorlar kurşunları üzerimizden. Demir çanağın çınlamasıyla irkiliyorum. Anlattıklarından kendilerini yalıtışlarını kısıkanıyorum.

Zira bundan başka yolu yok. Sanat zanaatla birleşmeden kususuzluğa evirilemiyor. Parmakların yanarak bağlama çalmanın devri çoktan kapandı, kendisini helak eden şairler kalmadı. Öyleyse olayların hayatı değil hayatın olayları kapsadığını bize hatırlatabilmesiyle eserleşiyor Nuri Bilge'nin filmi. Seyircisine roman okumanın doyuruculuğunda bir film izletiyor. Hem de bu devirde, tam da yaşam zamanın gazına basıp üzerine düşünülmeğin paçasını kurtaracakken. Nuri Bilge hayatın peşinde tık nefes kalmış romanın yardımına sinemada yetişiyor. Varlığını kendini gizlediği yere yaklaşıyor. Çehov okumak için eve koşmuşluğum vardı çocukken. Aynı duyguyla bırakıyor beni film, içime sinmiş bir satırın yerine sahne koyuyor. Sırf bunun için bile katlanmaya geliyor Terapist'in sakalına